

**Procesy 50. let minulého
století a připomínka
tragedie naší rodiny v době
komunistického teroru.**

25. února 1948 se k moci dostali komunisté v čele s Klementem Gottwaldem a Rudolfem Slánským, kteří se netajili obdivem k bolševické ruské straně.

Jejich oblíbený citát „My se chodíme do Moskvy od ruských bolševiků učit, jak Vám zakroutit krk a vy víte, že ruští bolševici jsou v tom mistři. ", mluví za vše.

Velice brzy ovládli justici i bezpečnostní složky. Okamžitě se snažili udržovat totalitu a atmosféru strachu, která měla za úkol udržet lidi v poslušnosti.

Od této doby začalo probíhat znárodnění všech podniků, fabrik i velkostatků.

Hospodáři (hanlivě označováni jako kulaci), kteří nechtěli dobrovolně dát své majetky a vstoupit do Jednotných zemědělských družstev (po vzoru ruských kolchozů), byli pronásledováni, pokutováni a vězněni. Stejně tak se vedlo nejen majitelům velkých podniků (označovaných jako buržoazie), ale v brzké době i malým podnikatelům a drobným živnostníkům.

Jednalo se o nejtragičtější období československé historie, kdy desetitisíce lidí bylo vězněných v komunistických pracovních táborech, nejen uranových dolů.

Takhle vězněni lidé byli dozorcí - bachaři, nazývaní posměšně MUKLOVÉ - muž určen k likvidaci. To často i dokazovali svým týráním vězňů. Tisíce z nich otřesné podmínky nepřežilo, a ti, co přežili, si častokrát nesli následky jak fyzické, tak i psychické újmy po celý svůj život. Častokrát stačilo pouze podezření ze spolupráce s buržoazií a bez soudu, pouze s usnesením komise mohli být lidé, až na dva roky, uvězněni v těchto táborech.

První pracovní tábory vznikly, již brzy po únorovém komunistickém převratu přijetím zákona číslo 247/1948 Sb (ze dne 25.10. 1948 o táborech nucené práce), a to v prosinci 1948.

Všichni, kteří byli pro komunistickou stranu jakkoliv nebezpeční, nebo se neztotožňovali s politikou vládnoucí komunistické strany, byli ve vykonstruovaných procesech odsouzeni jako vlastizrádcí. Byli odsouzeni nejen k dlouholetým trestům, či doživotí a ztrátě majetku, ale i k trestům smrti.

Jednalo se převážně o vzdělané lidi, kněze nebo obyvatele židovského původu, ale i hrdiny z druhé světové války, kteří bojovali na straně Spojenců - jako například českoslovenští letci, bojující v britské armádě. Jednalo se také o lidi, kteří bojovali proti německým okupantům, byli gestapem mučeni a vězněni v koncentračním táboře, protože bojovali za svobodu Československa. Velice brzy se stali nepohodlnými i pro komunisty, a proto se je snažili ze všech sil odstranit. Tyto vykonstruované procesy řídili častokrát sovětsí poradci.

Vykonstruované politické procesy byly v 50. letech vysílány rádiem, aby je poslouchal doma všechen pracující lid.

Obžalování byli na tento soud připravováni. Museli se učit nazpaměť otázky i odpovědi a vyšetřovatelé je z nich každý den neustále zkoušeli. Tyhle naučené odpovědi museli naprosto přesně do posledního slova odpovídat do protokolu.

V průběhu zkoušek byly texty ještě upravovány, aby působily co nejlépe u soudu, tak, jak to KSČ potřebovala. Pokud došlo k náznaku ke změně ve výpovědi, byli obžalování surově bití, ale na místech, kde to nebylo vidět - tedy ne do obličeje. Anebo byli jinak psychicky týráni - například nesměli spát, pořád jim v cele svítilo ostré světlo a museli stát a každých deset minut jim bylo tlučeno na dveře cel a museli se hlásit. Vyvěšovali je za nohy nahoru a prudce spouštěli k zemi a v poslední chvíli je zastavili. Vězni měli na celách nasazené za spoluvězně nastrčené agenty, aby si vyšetřovatelé byli jisti, že nemají v úmyslu změnit výpovědi u soudu.

Poslední týdny před soudním přelíčením byly podávány obžalovaným drogy, nebo silné uklidňující léky. Pro případ, že selžou před soudem, pořizovali si z jejich nadiktovaných výpovědí vyšetřovatelé nahrávky na magnetofonové pásky. Byli s nimi dělány generální zkoušky, kdy obžalovaným byly přesně kladeny otázky, na které museli také přesně odpovídat. Ve vedlejší místnosti byl vyhotovený záznam a když obžalovaný selhal, vypnul se mu mikrofon a byla tam puštěna jeho požadovaná odpověď ze záznamu.

Mezi nejznámější procesy patří proces s generálem Heliidorem Píkou nebo s paní doktorkou Miladou Horákovou

Generál Heliodor Píka byl československý voják a legionář, významný představitel zahraničního československého protinacistického odboje a oběť komunistického teroru.

Narodil se v roce 1897 u Opavy a vystudoval gymnázium. Bojoval v první světové válce a hned po zajetí v Rusku se přihlásil do československé legie – střelecké brigády a na příkaz T. G. Masaryka se přesunul lodí přes Anglii do Francie. Byl několikrát vyznamenán za obětavou službu v prvních liniích. V roce 1932 se stal vojenským atašé v Bukurešti, což bylo velice významné, protože Rumunsko bylo členem Malé dohody (1).

Po fašistickém puči v Rumunsku se přesunul do Istanbulu, kde se setkal s podplukovníkem Ludvíkem Svobodou, který ho požádal o předání žádosti Eduardu Benešovi ohledně podpory spolupráce se Sovětským svazem a založení vojenského vyslanectví v Moskvě. V roce 1941 se H. Píka stal atašé a velitelem mise Československé armády v Moskvě. Krátce nato exilového prezidenta Beneše varoval, že SSSR neusiluje o svobodné Československo, ale o diktaturu proletariátu. Proti Píkovu působení v Moskvě protestovali zástupci KSČ, zejména Klement Gottwald. V roce 1942 začal Píka v Buzuluku formovat jednotku československé armády z československých dobrovolníků z řad sovětských zajatců společně s Ludvíkem Svobodou. V roce 1943 byl

povýšen do hodnosti brigádního generála. V květnu 1945 se H. Píka vrátil do Prahy, kde byl povýšen na divizního generála a jmenován náměstkem náčelníka generálního štábu Československé armády. Byl oceněn i sovětskými vyznamenáními.

Po komunistickém převratu dne 25. února 1948, byl hned 1. března 1948 odeslán na zdravotní dovolenou. Následně 5. května byl zatčen ve vojenské nemocnici, kde se zotavoval po operaci žlučníku. 1. června pak byl přeložen do výslužby. Byl obviněn ze špionáže ve prospěch Velké Británie a další vlastizrádné činnosti. Dne 29. ledna 1949 pak byl ve vykonstruovaném soudním procesu odsouzen k trestu smrti oběšením, který byl vykonán dne 21. června 1949 na dvoře plzeňské věznice Bory. Jeho tělo se po pitvě „ztratilo“ nepohřbeno a dosud nebylo nalezeno.

V roce 1968 byl proces s Píkou obnoven a vojenský soud v Příbrami konstatoval jeho nevinu. Zrušil i odsuzující rozsudek. Plně rehabilitován byl ale až po roce 1989. Socialistický režim odmítl uznat jeho zásluhy. Veřejnost se s jeho životem mohla seznámit až po roce 1989.

Hlavní soudní přelíčení zinscenovaného procesu bylo neveřejné a konalo se 26., 27. a 28. ledna 1949.

Rozsudek vojenského senátu Státního soudu:

„Obžalovaný generál Heliodor Píka, narozený 3. července 1897 ve Štítině, je vinen z žalovaných skutků a odsuzuje se podle § 6, odst. 2/II, podle zákona 50/23 za použití § 45 a 96 vojenského trestního zákona kromě kasace a ztráty čestných odznaků a vyznamenání k trestu smrti provazem.“

Osobní spisy trestance: Píka Heliodor

Narozen(a) v Štítina, okres Čpava 3.7.1897

Profese, zaměstnání, povolání, vzdělání, voj. vyznamenání zaměstnání dle voj. zákona Píka Heliodor

Příslušnost Štítina, okres Čpava

Odsouzení státním soudem v Praze

rozsudkem ze dne 26. 1. 1949 č. 130/49

pro zločin podle § 6 a 2/II se z. z. č. 50/23 Sb. za použití § 45 a 96 z. t. z.

1. Druh trestu **trest smrti provazem**

Vypovězení od 194 h. do 194 h. Půlrok trestu

vazba zajišťovací a výšeřevní přepočítáno na měsíc, den, hodiny 194

2. Znění trestu

3. Po odpykání trestu ztráta čestných odznaků na 12 roků

4. Ukončení trestu dne

5. Vystoupení dne 21. 6. 1949 v 6. hod. v 10.00 hod. v 10.00 hod.

Postupní listy Praha 21. 6. 1949 v 10.00 hod.

Podpis po popravě

II. H.	Třídní postup
III. H.	

Heliodor Píka byl přítelem francouzského prezidenta Charlese de Gaulla a v den jeho popravy byl ve Francii vyhlášen státní smutek.

Historici se domnívají, že byl H. Píka komunisty odstraněn proto, že měl jako šéf československé vojenské mise v Moskvě dokonale zmapované desítky sovětských koncentračních táborů s nelidskými poměry, které v nich panovaly. Kruté zacházení, hlad, vyčerpání, choroby zahubily i tisíce Čechoslováků, kteří před nacistickou okupací utekli v roce 1938 do Sovětského svazu.

„Píka vlastně nestál o mapování sovětských gulagů. Mapa o nich mu v rukou začala vznikat spontánně, s tím, jak přibývalo zoufalých dopisů vězňených Čechoslováků, aby je dostal z koncentráku,“ popisuje pan historik Vališ, který se zkoumáním okolností generálovy vraždy dlouhodobě zabývá.

Dalším z největších vykonstruovaných soudních procesů byl i proces ze dne 8.6.1950 s obžalovanými, mezi kterými byla i paní **doktorka Milada Horáková**, která byla rovněž odsouzena za údajnou velezradu a špionáž k trestu smrti pověšením, který byl vykonán dne 27.6.1950.

Milada Horáková bojovala proti nacistické okupaci a byla gestapem zatčena, mučena a vězněna v koncentračním táboře (2). Po druhé světové válce byla členkou ústředního výboru československé strany národně socialistické, také předsedkyní Rady československých žen a místopředsedkyní Svazu osvobozených politických vězňů.

Nezákonný rozsudek byl zrušen 3.7.1968, soudní rehabilitace však byla vzhledem k následujícímu politickému vývoji provedena až 1990. V roce 2004 byl novelizován zákon o státních svátcích. V rámci této novely byl 27. červen (den její popravy) vyhlášen Dnem památky obětí komunistického režimu a stal se státním svátkem.

Případ Milady Horákové jsem uvedl zejména proto, abych upozornil i na další účel těchto vykonstruovaných procesů, a to nejen účel zbavit se nepohodlného člověka pro KSČ, nebo zastrašit veřejnost, ale také zfanatizovat lidi. Na podporu tohoto hrozného procesu podepisovali veřejně pracující ve fabrikách petice za trest smrti pro Miladu Horákovou. Byli k tomu vyzýváni i studenti. Touto veřejnou výzvou k veřejnému podpisu, která měla za účel vyvolat v nich strach, za veřejné odmítnutí, byli donucováni k vyjádření svého souhlasu.

Milost pro Miladu Horákovou naopak žádaly také světové osobnosti, jako Albert Einstein, Eleanor Rooseveltová nebo Winston Churchill.

Jako příklad k vykonstruovanému **procesu obyčejných lidí**, kteří se najednou stali nepohodlnými Komunistické straně Československa uvádím i příběh mého pradědečka Václava Vambery, mlynáře, který byl odsouzen za vlastizradu a umučen ve vězení.

V roce 1954 vázla na okrese Příbram kolektivizace zemědělství. StB připravila a zinscenovala na politickou objednávku KSČ výstražný proces s většími zemědělci. Vybrala pět majitelů větších zemědělských usedlostí zabírajících plošně větší část okresu Příbram (Dobříš, Milín, Kamýk, Zlakovice).

Scénář akce:

Dva zlomení vězni donucení do role provokatérů a tři agenti StB jako pomocníci a dozorcí, nalíčili postupně na zemědělce past. Tato past spočívala v tom, že postupně navštěvovali své oběti, se žádostí o poskytnutí úkrytu a kontaktu na potencionální pomoc, z důvodu, že utíkají na Západ.

Co se týče mého pradědečka, schůzka s těmito provokatéry se odehrála na dvoře našeho mlýna, 3. dubna na Velikonoce, kdy je pradědeček oba varoval, aby dále nepokračovali v této činnosti a poukázal na veliké riziko a ohrožení mnoha lidí i jejich lidského neštěstí.

Podobně se zachovali i ostatní zemědělci, kteří jim úkryt poskytnout odmítli, věc však nenahlásili příslušníkům příbramské kriminálky.

K hromadnému zatčení všech obětí došlo však až 24.května 1955. Pradědeček v té době byl na operaci kýly v nemocnici. Zatčen byl 30.5.1955, druhý den po návratu z nemocnice. Samota Voznice (Vamberův mlýn, nyní zatopen Kamýckou přehradní nádrží na Vltavě), byla v té době hlídána několika lidmi – vydávajícími se za rybáře. Jeho příjezd z nemocnice ihned tedy avizovali úřadům.

Při domovní prohlídce zabavili 3 dopisy s osobní korespondencí mého pradědečka s hospodářem od Berouna, se kterým se pradědeček seznámil v roce 1952 ve vězení, kde byl tři měsíce vězněn v době největších prací na polích, za nedodávky. V dopisech si kamarádi stěžovali na bídu a pronásledování zemědělců. Tato korespondence byla součástí obžalovacího spisu.

Rozsudek:

Za trestní čin pomoci k trestnímu činu velezrady podle §7 a podle §78 odst.1 písm.c, 2a trestního zákona, Krajský soud v Praze odd.3, dne 21.9.1955 č.1 T 23/55 odsoudil :

Václava Š. na 13.let, Ludmilu Š. na 10 let, Josefa Ch. na 12 let, Františka N. na 11 let, Václava Vamberu na 11 let a ztrátě občanských práv a majetku a k náhradě nákladů trestního řízení.

Pradědeček prošel vězením na Pankráci, Ruzyni a v Mírově, kde na těžké podmínky v roce 1958 zemřel. Jako příčina úmrtí byl uveden srdeční infarkt. Pohřeb byl povolen na hřbitově v Brně, v zacínované rakvi, jen za účasti rodiny a pod dozorem StB.

Cíl akce:

Tato primitivní zinscenovaná akce StB v Příbrami, již po smrti Stalina, měla za cíl zastrašit zemědělce a donutit je ke kolektivizaci. Dalším cílem bylo likvidovat větší zemědělce (všichni odsouzení měli nad 20 ha půdy) a zaměstnávali pomocné síly – tudíž vykořisťovatelé a nepřátelé socialismu.

Vamberův mlýn byl vyvlastněn a zbořen, zatopen pak Kamýckou přehradní nádrží.

Rehabilitace pradědečka v roce 1968 byla nedokončena pro nástup normalizace. Plná rehabilitace proběhla ihned u Krajského soudu v Praze dne 31.10.1990 pod z. Rt 1428/90-8. Všechna rozhodnutí byla zrušena ku dni, kdy byla vydána.

Mlýn Voznice, Skotoňovký – Vamberův mlýn (doložen v roce 1653, zatopen Kamýckou přehradou).

Závěr:

Tato práce mi přinesla jednak poznatky a vědomosti, obzvláště o existenci generála Heliodora Píky, který se hlavně zasloužil, krom osvobození ČSR od okupantů, také i o založení samostatného ČSR. Sté výročí založení samostatné Československé republiky si letos připomínáme.

Další, pro mne velký význam je obeznámení se s kořeny a historií mé rodiny. Tato práce otevřela u nás v rodině velmi bolestné téma, obzvláště pro moji babičku, která to všechno zažila a až teď našla v sobě sílu nám o tom vyprávět.

Díky osobnímu vyprávění jsem si daleko více uvědomil to, jak je důležitá demokracie a vzácná svoboda.

Poznámky:

(1) Malá dohoda bylo vojenské a politické seskupení v letech 1921 až 1939. Členy této dohody byly státy Československo, Rumunsko a Jugoslávie. Malá dohoda byla výrazně podporována Francií. Byla také součástí francouzského spojeneckého systému. Cílem této dohody bylo udržet pořádek ve souladu s Pařížskou mírovou konferencí (1919-1920) ve střední a jihovýchodní Evropě a zabránit hlavně obnově Rakouska-Uherska, ale i anšlusu Rakouska. (O to více byl Mnichovský diktát a zrada Francie, ránou pro ČSR).

(2) Pro zajímavost uvádím z vyprávění průvodce v Terezíně - Malé pevnosti, to, že Milada Horáková byla vězněna ve stejné cele jako Gavrila Princip za atentát na Ferdinanta de Este, ještě v době kdy Terezín - Malá pevnost sloužila jako vojenské kasárny za Rakouska-Uherska.

Zdroje:

film Milada, Můj otec generál

informace čerpány z www.wikipedia.org, www.totalita.cz.

fotografie z www.ceskatelevize.cz, www.53pluk.army.cz, www.vodnimlyny.cz.

Archiv naší rodiny.

Essay summary.

This essay is about political trials in 50ies of the last century. I write in it about individual destinies of people, who had fought in the past (during the time of the Austrian-Hungarian empire and the Protectorate of Bohemia and Moravia) for liberation of Czechoslovak Republic and they had to fight again for it also during the time of communist regime in Czechoslovakia. It is about the people who did not identify with the regime of the ruling party in Czechoslovakia in the time of communist oppression and had to pay a price for it. These people are named: Dr. Milada Horakova, general Heliodor Pika and miller Vaclav Vambera.